

Új Bacillariák leírása.

(Novarum Bacillariarum descriptio.)

II.-dik közlemény.

Dr. Pantocsek József-től.

32. *Actinocyclus Mannii* nov. spec.

Circularis leniter convexus, cum processibus marginalibus parvulis 24 et poro solitario marginali, area nuda cincto, distinctus. Structura valvae punctata; punctis 8—9 in 10 μ ., in lineas obliquas ordinatis. Margo 2 μ . latus, striolatus; striolis 16 in 10 μ . Diametr. valvae 98—100 μ .

Harmadkori tengeri andesittuffában B o r y Hontmegyében.

Ábra: II. 20. 840/1.

Ezen szép fajt *Albert Mann* amerikai Bacillaria kutatónak szentelem.

33. *Actinoptychus Müllerii* nov. spec.

Valva circularis 114—116 μ . lata, marginata. Margine 24 μ . lato subtiliter striolato. Discus cum segmentis 20—22, ad marginem cum processo parvulo vestitis ornatus. Segmentis primariis 10—11 elevatis secundariis 10—11 depressis, regulis 20—22, ad marginem cum area rotunda hyalina notatis. Structura punctata. Puncta 15 in 10 μ . in lineas obliquas et decussatas ordinata. Area centralis circularis, hyalina, nuda.

Harmadkori tengeri cementkőben. B o r o s t e l e k Bihar megyében.

Ábra: I. 4. 600/1.

Ezen fajt *Otto Müller* berlini tanárnak a hires Bacillaria kutatónak ajánlom.

Dr. Pantocsek József.

34. *Aulacodiscus Gutwinski* nov. spec.

Valva circularis leniter convexa, cum processibus 3—5 marginalibus robustis, elevatis, alatis, et cum crista elevata processus conjugante et hic figuram 3—5 gonam constituyente — notata. — Structura granulata Granulae 6—7 in 10 in lineas arcuatas 6 7 in 10 μ . processus versus in lineas rectas dispositae. Granulae ad centrum circularem nudum dispositae majores, papillosae. Diametrum valvae 105 115 μ . Latitudo marginis 3 μ .

Harmadkori tengeri agyagos márgában. P a u s r a m Morvaországban.

Ábra: I. 1. 600/₁.

Ezen kiváló remek szép fajt *Gutwinski* tanárnak Krakóban ajánlom.

35. *Biddulphia discigera* Grun. var. fossilis nov. var.

Valva elliptica bicornuta 32·5 μ . longa, 20·5 μ . lata. Cornua producta. Structura punctata. Puncta 17—18 in 10 μ . in lineas radiantes disposita.

Tengeri harmadkori lerakodmányu cementkőben. B o r o s t e l e k Bihar megye.

Ábra: I. 10. 600/₁.

36. *Chaetocaeros Borskovii* nov. spec.

Frustulis conjugatis, cylindricis magis convexis, cum setis validis gladiiformibus quatuor validis ornatis. Longitudo valvae 49·6 μ ., latitudo 27·2 μ Longitudo setae 76·5 μ .

Harmadkori tengeri lerakodmányú agyagos pala. — U t s c h e v e l i - K e n e g e s s Oroszországban.

Ábra: II. 27. 460/₁.

37. *Cocconeis Janchenii* nov. spec.

Valva elliptica 21 μ . longa, 13. μ . lata. Rhaphe distincta, ab area longitudinali lanceolata nuda hyalina cincta. Structura striata. Striae grosse punctatae subradiantes 7 8 in 10 μ .

Harmadkori elegyesvizi agyagos margapala. B i b a r c z f a l v a Udvarhely megyében.

Ábra: I. 9. 600/₁.

Erwin Janchen botanikusnak Wienben szentelem.

38. *Coscinodiscus Apponyanus* nov. spec.

Valva circularis discoidea, leniter convexa, 27—30 μ , lata marginata. Structura granulata. Granulae 10—15 in 10 μ . ad centrum papillosae sat magnae, ad marginem in lineas abbreviatas radiantes, ad centrum disseminate dispositae.

Recedit a *Coscinodisco transylvanico* per centrum semper punctatum numquam nudum.

Harmadkori elegyesvizi agyagos margapalában. — Bibarcz-falva Udvarhely megye.

Ábra: I. 6. 600/₁.

Ezen fajt *Apponyi Albert* gróf vallás és közoktatási minister urnak Eberhardon ajánlom.

39. *Coscinodiscus Manni* nov. spec.

Ad *Fasciculatos* pertinens, cum valva disciformi convexa, area centrali subnuda et structura granulosa. Granulae 10—11 in 10 μ . in lineas subfasciculatas excentrice ordinatae. Diametrum valvae 26—28 μ .

Harmadkori tengeri agyagos palában. — *Utsch Eveli-Kenege ss*, Oroszországban.

Ábra: II. 33. 1268/₁.

40. *Coscinodiscus Zapalowiczii* nov. spec.

Valva discoidea maxime convexa cum centro hyalino nudo et structura subtiliter puncta cum nonnullis setis intermixta. Puncta 16—18 in 10 μ . in lineas obliquo arcuatas disposita. Diametrum valvae 53·2 μ .

Harmadkori tengeri andesittuffában. — *Bucsa Bihar* megye.

Ábra: II. 32. 580/₁.

Hugo Zapalovicz cs. kir. őrnagy hadbírónak Lembergben, a máramarosi határvidék florájának kitűnő és fáradságtalan kutatójának ajánlom.

41. *Cyclotella Rohlenaee* nov. spec.

Valva magis convexa circularis, cum corona striolarum marginalium 20—22 in 10 μ ., ad centrum granulosum percurrentium. Granulae in lineas radiantes dispositae. Diametrum valvae 16·8 μ .

Harmadkori édesvízi Kieselguhrban. Petrovosele Bossniában.

Ábra: I. 13. 540₁.

Ezen fajt *Rohlena J.* prágai botanikusnak Montenegro virányának oly szerencsés és fáradhatatlan kutatójának ajánlom.

42. *Gomphonema Oestrupii* nov. spec.

Valva elongato linearis, subcuneata, 81 μ . longa, 9—10 μ . lata, cum polo superiori subrostrato, inferioque subapiculato. Striae transversae punctatae 7—9 in 10 μ . Area centralis unilateraliter dilatata, et cum poro solitario majori ornata.

Harmadkori elegyesvízi andesittuffában. Kópacsél Bihar megyében.

Ábra: II. 840₁.

E jeles fajt *E. Oestrup* kopenhageni bacillaria kutatónak ajánlom.

43. *Mastogloia Blakei* nov. spec.

Valva elongato lanceolato ovata, 84 μ . longa 25·2 μ . lata. Loculamentis marginalibus 6—7 in 10 μ . Structura striolata. Striae transversae punctatae 18 in 10 μ . polosversus subriandantes. Rhaphe valida polos versus unilateraliter inflexa, area nuda elongata sat dilatata cincta.

Harmadkori tengeri andesittuffában. Káránd Bihar megyében.

Ábra: II. 28. 600₁.

Ezen szép fajt *Williams Phipps. Blake* amerikai Bacillaria kutatónak ajánlom.

44. *Mastogloia Prudentii* nov. spec.

Valva elongato lanceolata 75—78 μ . longa, 21—23 μ . lata. Structura striolata. Striae 18 in 10 μ . transversae subradiantes, subtiliter punctatae, ad raphen directam, per figuram magnam ad formam lyrae dilatatam interruptae.

Harmadkori tengeri cementkőben. Borostelek Bihar megyében.

Ábra: II. 21. 840₁.

Ezen jellemző fajt *Paul Prudent* francia mérnöknek és Bacillaria kutatónak szentelem.

45. *Mastogloia Reicheltii* nov. spec.

Valva elongato lanceolata, 72 μ . longa 22.5 μ . lata. Rhaphe directa. Structura striata. Striae 16 in 10 μ . punctatae, puncta 16 in 10 μ ., in lineas transversas et longitudinales disposita. Area pori centrali unilateraliter dilatata.

Harmadkori tengeri andesittuffában, B o r y, Hont megyében.

Ábra: II. 22. 580/1.

Ezen jellemző ritka fajt *H. Reichelt* úrnak *Leipzigben* szentelem.

46. *Melosira Schawoi* nov. spec.

Valva circularis leniter convexa, cum corona marginali margaritarum duplica ornata. Caeterum discus granulis minoribus in lineas meandricas dispositis ornatus. Diametrum valvae 60 μ . Latitudo marginis 4.8 μ . Margaritae marginales 4—5 in 10 μ .

Őskori tengeri Bacillariatuffában. A n n a n i n o Oroszországban.

Ábra: II. 30. 600/1.

Ezen kiváló szép és ritka fajt *M. Schawo* postatisztnek Lindauban, a bajor bacillariák lelkes kutatójának szentelem.

47. *Melosira Lauterbornii* nov. spec.

Valvis cylindricis, a polo visis disciformibus magis convexis. Discus 39.2 μ . latus cum costis validioribus 5 in 10 μ . et striolis subtilioribus 15 in 10 μ . marginalibus abbreviatis ornatus. Area centralis hyalina dilatata nuda.

Harmadkori elegyesvizi tuffában, B u c s a Bihar megyében.

Ábra: I. 15. 580/1.

Ezen fajt *Dr. R. Lauterborn* úrnak német Bacillaria kutatónak ajánlom.

48. *Navicula cucullus* nov. spec.

Valva diminuta 27 μ . longa 12 μ . lata, lanceolato elliptica, cum polis subapiculatis. Rhaphe directa, sat valida. Valva striata. Striae abbreviatae 7—8 in 10 μ . subradiantes.

Harmadkori elegyesvizi agyagos marga palában. B i b a r c z-f a l v a Udvarhely megyében.

Ábra: I. 3. 600/1.

49. *Navicula Fortii* nov. spec.

Valva lanceolato elliptica 53 longa 21 μ . lata, cum polis obtusis. Structura striata. — Striae validae, 5 in 10 μ ., adiantes. Rhaphe directa, valida, area lanceolata nuda cincta.

Harmadkori elegyesvizi tuffában. B u c s a Bihar megyében.

Ábra: II. 23. 580 $\frac{1}{1}$.

Ezen szép fajt *Achilles Forti* olasz Bacillaria kutatónak felajánlom.

50. *Navicula Granii* nov. spec.

Valva linearis, elongata, tumida, 33.6 μ . longa, 8.4 μ . lata ad polos obtusa. Structura striata. Striae 18—19 in 10 μ . punctatae, radiantes, ad nodulum centralem, vitta hyalina nuda transversa sat dilatata interruptis et hic unilateraliter poro solitario, majori notata.

Harmadkori elegyesvizi agyagos margás palában. B i b a r c z f a l v a Udvarhely megyében.

Ábra: II. 25. 600 $\frac{1}{1}$.

Ezen fajt *Dr. H. H. Gran* buzgó Bacillaria és plankton kutatónak *Christiániában* ajánlom.

51. *Navicula Lyra E.* var. *compressa* Pant.

Valva elongato elliptica, compressa 122 μ . longa 36 μ . lata ad polos obtusa. Striae 15 in 10 μ . transversae, ad polos subradiantes, subtiliter punctatae (punctis 17—18 in 10 μ .), omnibus ad raphen area hyalina ad formam lyrae dilatata, nudam interruptis. — Rhaphe directa polos versus unilateraliter inflexa.

Harmadkori tengeri cementkőben. B o r o s t e l e k Bihar megyében.

Ábra: I. 5. 600 $\frac{1}{1}$.

52. *Navicula Lyra E.* var. *hungarica* Pant.

Valvis lanceolato ellipticis 110 μ . longis 43 μ . latis, cum polis obtusis. Rhaphe directa valida ad polos unilateraliter inflexa. Structura striata. Striae subtiliter punctatae 13—14 in 10 μ . transversae polos versus subradiantes — ab aream nudam ad figuram lyrae dilatata interruptae.

Harmadkori tengeri cementkőben. Borostelek Bihar megyében.

Ábra: II. 17. 600/1.

53. *Navicula Lyra E.* var. *recta* Pant.

Valva abbreviata 56—57 μ . longa, 24 μ . lata subelliptica cum polis obtusis et lateribus leniter compressis. Structura striata. Striae 15 in 10 μ . transversae punctatae, polos versus subradiantes ab area nuda ad formam lyrae dilatam interruptae. Rhaphe directa.

Harmadkori tengeri cementkőben. Borostelek Bihar megyében.

Ábra: I. 2. 600/1.

54. *Navicula Oestrupii* nov. spec.

Valva parva subpanduriformis 32.5 μ . longa, 9.5 μ . lata ad polos obtusa. Striae abbreviatae marginales transversae 12 in 10 μ . Rhaphe directa, valida.

Harmadkori tengeri andesittuffaban. K á r á n d Bihar megyében.

Ábra: II. 24. 600/1.

55. *Pyxidicula Boyeri* nov. spec.

Valvis cylindricis, facie superiori visis irregulariter disciformibus, late marginatis, magis convexis cum structura cellulosa. Cellulis irregulariter hexagonis papillosis 3 in 10 μ . in lineas et fasciculos irregulariter dispositis. Diametrum valvae 63 μ . latitudo marginis 4.2 μ .

Harmadkori elegyesvizi tuffás lerakodás. B u c s a Bihar megyében.

Ábra: II. 29. 580/1.

Ezen fajt *Char. S. Boyer* amerikai Bacillaria kutatónak ajánlom.

56. *Surirella Hustedtii* nov. spec.

Valva late ovata 118 μ . longa, 75 μ . lata. Costis validis marginem versus dilatatis $2\frac{1}{2}$ in 10 μ ., subtiliter striatis, cum spina distincta ad aream centralem latelanceolatam 86 μ . longam, 27 μ . latam, a costis figura striolata lanceolata divisam

percurrentibus. Striolae 10 in 10 μ . Area centralis cum striis undulatis irregulariter dispositis ornata.

Lelőhely: K ö z é p t e n g e r 35₀ 56 é. hossz.; 22° 50' 40" é. szél. 660 mt. mélységből. „P o l a“ hadihajó gyűjtéséből.

Ábra: I. 12. 460₁.

Ezen fajt *Friedrich Hustedt* német bacillaria kutatónak *Bremen*-ben ajánlom.

57. *Surirella Schönfeldii* nov. spec.

Valva late ovata subrotundata, 150 μ . longa, 128 μ . lata, costata. Costae validae 1½ in 10 μ ., marginem versus dilatatae, striolatae cum spina elongata, ad aream centralem hyalinam nudam, late elliptico lanceolatam, a striolis figuram lanceolatam ellipticam comituentibus cincta percurrentes. Area 104 μ . longa, 56 μ . lata. Striolae 10 in 10 μ .

Harmadkori tengeri andesittuffában. B o r y Hont megyében.

Ábra: I. 16 460₁.

Ezen fajt *H. von Schönfeld* német bacillaria kutatónak *Eisenachban* ajánlom.

58. *Surirella Morgani* nov. spec.

Valva elliptice lanceolata, 92 2 μ . longa, 48 μ . lata, cum polis obtusis. Alis marginalibus distinctis 4 μ . latis. Costis transversis 1½ in 10 μ . Pseudorhaphé per figuram longitudinalem, hyalinam, nudam notata.

Harmadkori elegyesvizi agyagos margapala. K ö p e c z Háromszék megyében.

Ábra I. 11. 600₁.

Ezen fajt *Pierpon Morgan* úrnak New-Yorkban ajánlom.

59. *Triceratium Apsteinii* nov. spec.

Valva 3—5 gona 110—115 μ . alta cum lateribus leniter concavis. Cornubus 3—5 validis. Structura granulosa, cum aculeis intermixta. Granulae 7 in 10 μ . in lineas radiantes dispositae.

Harmadkori elegyesvizi tuffásmargában. B u c s a Bihar megyében.

Ábra: I. 8. 580₁.

Ezen fajt dr. *Carl Apstein* Plankton kutatónak *Kielben* szentelem.

60. *Triceratium Besseyi* nov. spec.

Valva triangularis 63 μ . alta, cum lateribus leniter concavis, 77 μ . longis et cornubus 3 elongatis ad angula sitis vestita. Margo cum poris ad formam squamae dilatis tectus. Structa granulosa. Granulae 4 in 10 μ . in lineas radiantes et circulares ordinatae.

Harmadkori elegyesvizi tuffában. B u c s a Bihar megyében.
Ábra: II. 31. 580₁.

Ezen fajt *Charles Edwin Bessey* amerikai Bacillaria kutatónak ajánlom.

61. *Triceratium mediterraneum* nov. spec.

E grege *Triceratii Favi* E. — Valva leniter convexa, triangularis 160 μ . alta, cum lateribus leniter convexis 176 μ . longis et cornubus validis ad gona positis. Margo validus striolato punctatus. Structura cellulosa. Cellulae hexagonae, papillosae 1½—2 in 10 μ . in lineas transversas et obliquas dispositae. Cellulae subtiliter striolatae.

Középtengerben merítve 35° 56' é. hossz. — 22° 50' 40'' é. szél. 660 mt. mélységből „Pola“ hadihajó által
Ábra II. 26. 460₁.

62. *Triceratium Pileus* E. var. *robustior* Pant.

Valva triangularis convexa, 81—85 μ . alta, cum lateribus 80—84 μ . longis. Angulis cornutis. Cornua valida punctata, 12—14 μ . longa. Stuctura granulosa cum intermixtis setis armata. Granulae 8—9 in 10 μ . in lineas radiantes et circulares ordinatae.

Harmadkori tengeri cementkőben. B o r o s t e l e k. Bihar megyében.

Ábra: I. 14. 600₁.

63. *Triceratium Pileus* E. var. *robustior* Pant., forma *quadrigona*.

Valva quadrigona magis convexa, 84 μ . alta, cum lateribus concavis 114 μ . longis. Angulis productis, cum cornu valido punctato vestitis. Margine crasso striolato. Structura granulata cum intermixtis setis. Granulae 7—8 in 10 μ . in lineas radiantes, obliquas et circulares dispositae.

Harmadkori tengeri cementkőben. Borostelek Bihar megyében

Ábra: II. 19. 600₁.

64. *Triceratium Wettsteinii* nov. spec.

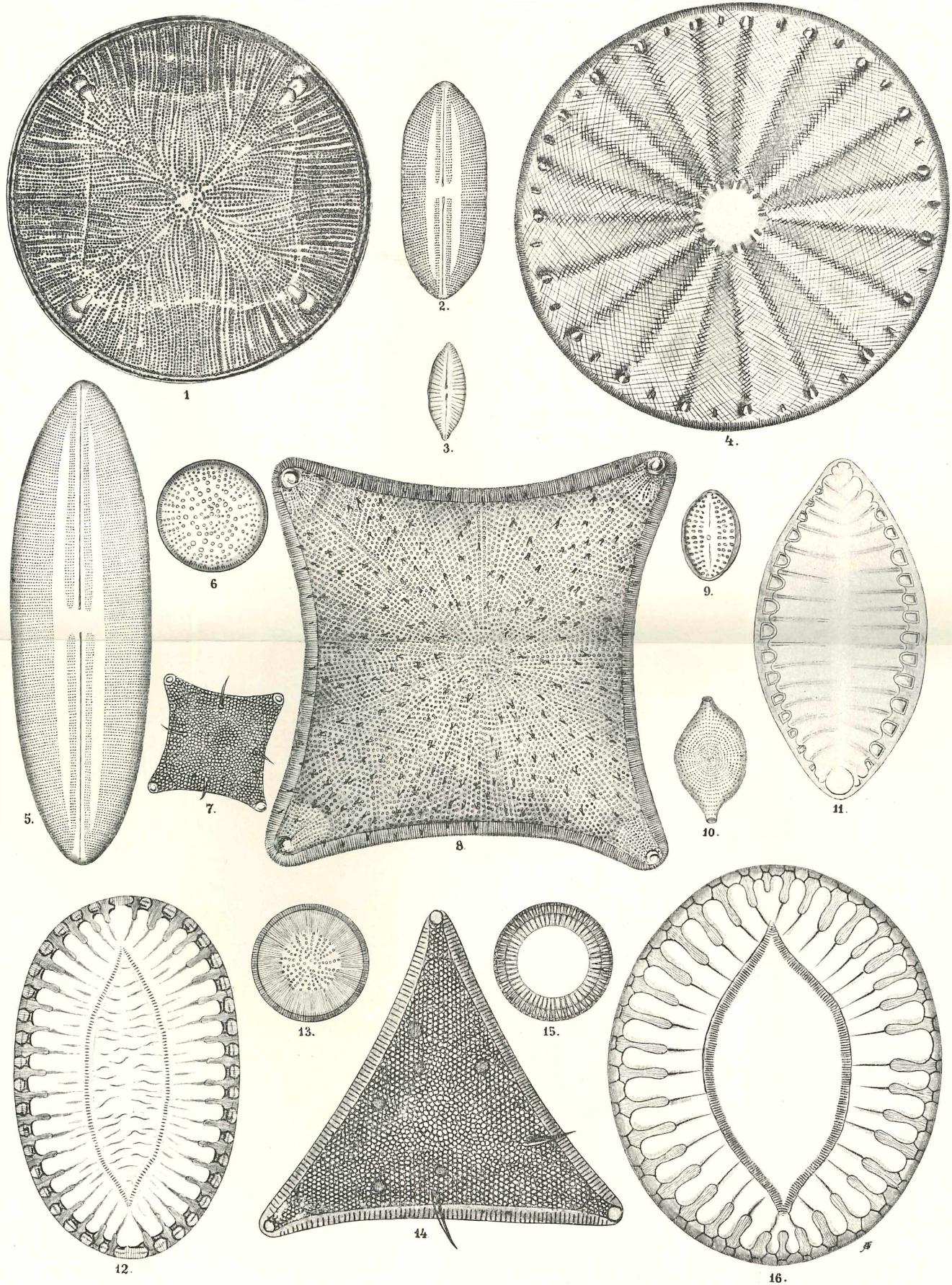
Valva quadrigona cum lateribus concavis et angulis quatuor productis cum cornubus incrassatis quatuor 6 μ . longis, notata. Structura punctata. Puncta 8—9 in 10 μ . in lineas rectas, radiantes et circulares disposita. Valva ad marginem cum setis crassis 4 vestita. Altitudo valvae 26·4 μ .; longitudo lateris 30 μ .

Harmadkori tengeri cementkőben. Borostelek Bihar megyében.

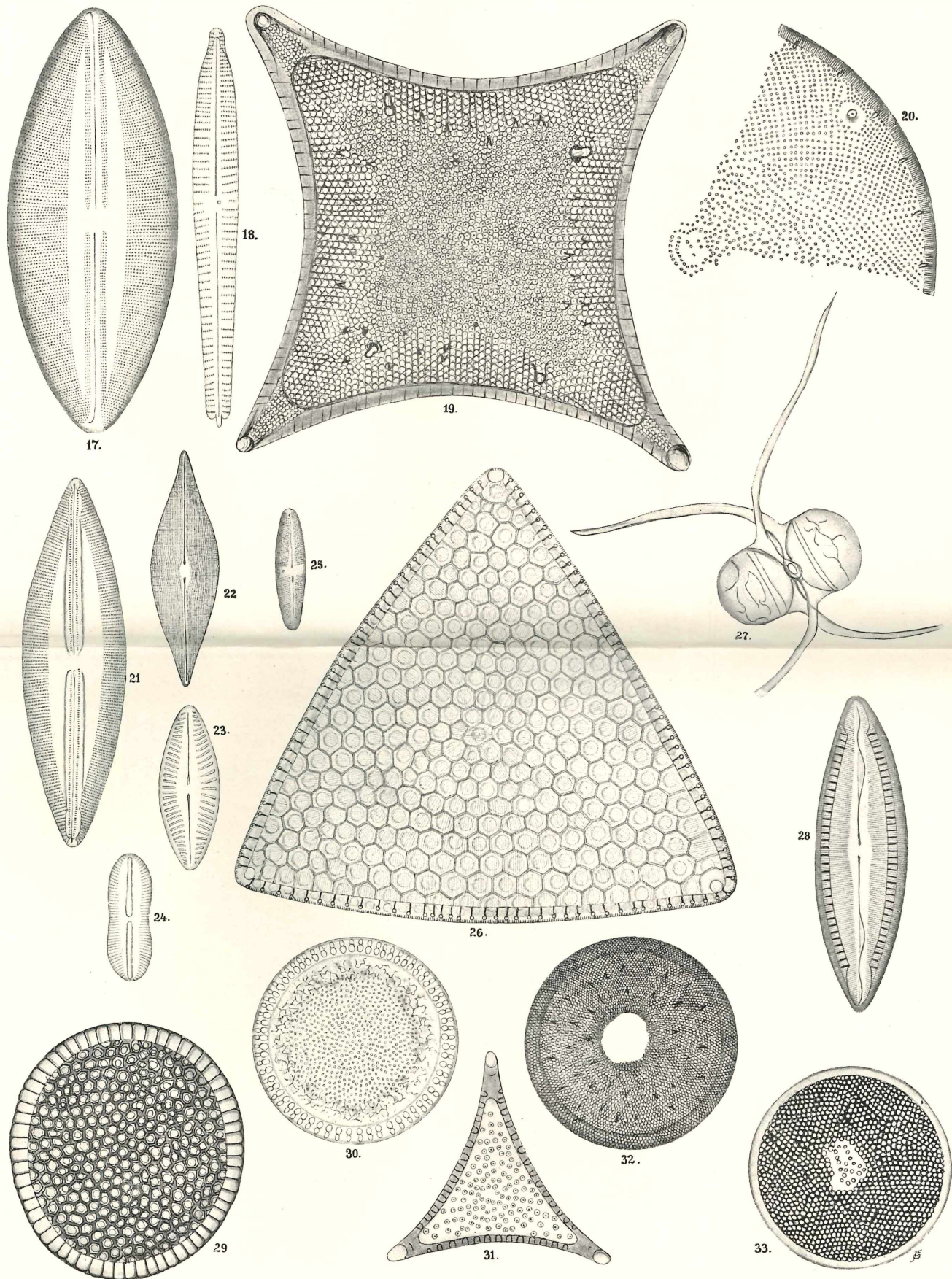
Ábra I. 7. 600₁'.

Ezen fajt Dr. *Richard* von *Wettstein* egyetemi tanárnak Wienben ajánlom.

Tab. 1.

Tab. 2.

Tábla magyarázat.

I. tábla.

1. ábra	<i>Aulacodiscus Gutwinskii</i> nov. spec.	600/1. nagyítás.
2.	<i>Navicula Lyra</i> E. var. <i>recta</i> Pant.	600/1.
3.	<i>Navicula cucullus</i> nov. spec.	600/1.
4.	<i>Actinoptychus Müllerii</i> nov. spec.	600/1.
5.	<i>Navicula Lyra</i> E. var. <i>compressa</i> Pant.	600/1.
6.	<i>Coscinodiscus Apponyanus</i> nov. spec.	600/1.
7.	<i>Triceratium Wettsteinii</i> nov. spec.	600/1.
8.	<i>Triceratium Aspteinii</i> nov. spec.	580/1.
9.	<i>Cocconeis Janchenii</i> nov. spec.	600/1.
10.	<i>Biddulphia discigera</i> Grun. var. <i>fossilis</i> Pant.	600/1.
11.	<i>Surirella Morganii</i> nov. spec.	600/1.
12.	<i>Surirella Hustedtii</i> nov. spec.	460/1.
13.	<i>Cyclotella Rohlenaee</i> nov. spec.	580/1.
14.	<i>Triceratium Pileus</i> E. var. <i>robustior</i> Pant.	600/1.
15.	<i>Melosira Lauterbornii</i> nov. spec.	580/1.
16.	<i>Surirella Schönfeldii</i> nov. spec.	460/1.

II. tábla.

17. ábra	<i>Navicula Lyra</i> E. var. <i>hungarica</i> Pant.	600/1. nagyítás.
18.	<i>Gomphonema Oestrupii</i> nov. spec.	840/1.
19.	<i>Triceratium Pileus</i> E. var. <i>robustior</i> forma quadrigona Pant.	600/1.
20.	<i>Actinocyclus Mannii</i> nov. spec.	840/1.
21.	<i>Mastogloia Prudentii</i> nov. spec.	840/1.
22.	<i>Mastogloia Reicheltianae</i> nov. spec.	580/1.
23.	<i>Navicula Fortii</i> nov. spec.	580/1.
24.	<i>Navicula Oestrupii</i> nov. spec.	600/1.
25.	<i>Navicula Granii</i> nov. spec.	600/1.
26.	<i>Triceratium mediterraneum</i> nov. spec.	460/1.
27.	<i>Chaetoceros Borskowi</i> nov. spec.	460/1.
28.	<i>Mastogloia Blakei</i> nov. spec.	600/1.
29.	<i>Pyxidicula Boyerii</i> nov. spec.	580/1.
30.	<i>Melosira Schawoi</i> nov. spec.	600/1.
31.	<i>Triceratium Besseyi</i> nov. spec.	580/1.
32.	<i>Coscinodiscus Zapalowiczii</i> nov. spec.	580/1.
33.	<i>Coscinodiscus Mannii</i> nov. spec.	1268/1.

ZOBODAT - www.zobodat.at

Zoologisch-Botanische Datenbank/Zoological-Botanical Database

Digitale Literatur/Digital Literature

Zeitschrift/Journal: [Verhandlungen des Vereine für Naturkunde zu Presburg](#)

Jahr/Year: 1909

Band/Volume: [NF_20](#)

Autor(en)/Author(s): Pantocsek Jozef

Artikel/Article: [Uj Bacillariák leirása 19-28](#)